

MEMORIU ISTORICO-ARHITECTURAL

Denumirea proiectului:

**TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE
A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/
CONSTRUCȚIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA
MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121**

Beneficiar:

IPLT „MIHAI EMINESCU”. MUN. BĂLȚI

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCȚIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

PS: Memoriu Istorico-
Arhitectural Pagina 1/15

PAGINA DE SEMNĂTURI

DENUMIRE OBIECTIV: MEMORIU ARHITECTURAL AFERENT
PROIECTULUI SCHIȚĂ: TERMOIZOLAREA
FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR
PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL
TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/
CONSTRUCȚIA CU NR. CADASTRAL
0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA
MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR
PUȘKIN, 26, MD-3121

AMPLASAMENT: MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26,
MD-3121

BENEFICIAR: IPLT „MIHAI EMINESCU”

PROIECTANT GENERAL: SRL MALLEO PROIECT DESIGN

FAZA: P.E.

NR. PROIECT: 05/12-2025

DATA: 2025

PROIECTARE: NUME: SEMNĂTURĂ:

Proiectant general SRL MALLEO PROIECT
DESIGN

Arhitectură Arh. Cecan Anatolie
Arh. Cecan Gheorghe

Rezistență Ing. Iurie Foca

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI
PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCȚIA CU NR.
CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR.
ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

CUPRINS ORIENTATIV

- 1. Scopul memoriului și baza documentară
- 2. Strada A. Pușkin în structura urbanistică a municipiului Bălți
- 3. Rolul istoric al străzii și evoluția sa în cadrul centrului urban
- 4. Inventarul obiectivelor patrimoniale analizate
- 5. Complexul de clădiri al Universității „Alecu Russo”
- 6. Casa de pe str. A. Pușkin nr. 17
- 7. Casa de pe str. A. Pușkin nr. 31 și bustul lui Taras Șevcenko
- 8. Strada A. Pușkin ca traseu patrimonial și coridor identitar
- 9. Notă contextuală privind istoricul Școlii Primare „Mihai Eminescu” de pe str. Voluntarilor
- 10. Concluzii
- 11. Bibliografie și iconografie

1. SCOPUL MEMORIULUI ȘI BAZA DOCUMENTARĂ

Prezentul memoriu are ca obiect punerea în valoare a străzii A. Pușkin din municipiul Bălți ca axă urbană cu densitate patrimonială ridicată, pe care se concentrează repere de importanță națională și locală, clădiri cu semnificație pentru dezvoltarea învățământului bălțean, precum și un spațiu public cu funcție memorială și interculturală. Documentul urmărește să explice de ce strada nu trebuie privită ca o simplă infrastructură de circulație, ci ca un traseu coerent de memorie urbană, în care se intersectează arhitectura interbelică, funcțiunile educaționale, identitatea comunității ucrainene și reprezentarea simbolică a orașului [1][2][3][4].

Baza documentară utilizată este compusă din: (a) documente de urbanism și reglementare ale municipiului Bălți, în special Actualizarea Planului Urbanistic General și documentele de zonare; (b) registrele oficiale ale monumentelor de importanță națională și locală; (c) surse academice și de istorie urbană privind modernismul interbelic și activitatea arhitectei Etti-Rosa Spirer; (d) documente instituționale ale Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți; (e) iconografie documentară de epocă și actuală; (f) pentru nota referitoare la corpul Școlii Primare „Mihai Eminescu” de pe str. Voluntarilor, fotografiile anexate și informațiile locale furnizate de beneficiar, acolo unde confirmarea arhivistică publică nu a putut fi identificată online. Această delimitare metodologică este importantă: acolo unde informația este sigură și regăsită în surse publice, ea este tratată ca fapt; acolo unde ea provine din tradiție instituțională locală sau din memorie orală, este prezentată explicit ca atare și recomandată pentru verificare ulterioară în arhive [1][3][8][9].

2. STRADA A. PUȘKIN ÎN STRUCTURA URBANISTICĂ A MUNICIPIULUI BĂLȚI

Documentația urbanistică a municipiului Bălți confirmă că strada A. Pușkin face parte din trama secundară importantă a centrului. În documentele de clasificare rutieră și

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCTIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

funcțională ea este tratată ca stradă secundară de importanță raională, iar segmentele ei centrale se află în relație directă cu Zona I, adică aria urbană cu cea mai ridicată importanță de reprezentare, centralitate și presiune funcțională. Această dublă apartenență – la rețeaua stradală centrală și la zona urbană cea mai valoroasă – explică de ce strada A. Pușkin are un rol mult mai amplu decât cel de simplă cale de legătură. Ea face posibilă articularea dintre strada Independenței, strada Ștefan cel Mare și alte segmente ale nucleului istoric, susținând totodată accesul la instituții publice, monumente și spații de memorie [1].

Din punct de vedere urbanistic, importanța unei astfel de străzi se măsoară nu doar prin trafic, ci și prin calitatea fronturilor și a funcțiilor pe care le leagă. A. Pușkin este o stradă în care se succed locuințe istorice, clădiri comunitare, corpuri universitare și spații verzi memoriale. Acest amestec între arhitectura de locuire, instituțiile educaționale și spațiul public comemorativ îi conferă caracterul unei secvențe urbane foarte dense simbolic. Practic, drumul însuși devine suport de interpretare a orașului, pentru că de-a lungul lui pot fi citite straturi distincte ale evoluției Bălțiului: etapa interbelică, etapa universitară postbelică și etapa identităților comunitare contemporane [1][2][3].

Încadrarea funcțională a străzii A. Pușkin

Clasificarea tramei stradale

...sitate, regimul maxim în direcție necesare, va face poziția reduce
ului de transport a pasagerilor și livrare a mărfurilor și va reduce încărcătura
ua de drumuri și străzi din centru.
stfel, noua Schemă a rețelei rutiere a orașului va permite formarea unui sist
va asigura soluționarea problemelor de transport pe măsura implementării c

gradințe de copii, etc.).

În raionul sunt amplasate grupuri separate de obiecte pre:
dezvoltare ulterioară, o diferențiere în scopul constituirii sis
importantă raională și, parțial, orașenească. În str. Decebal
exercită rolul de instituție curativă de nivel regional. Afară
un centru comercial cu piață comercială pe str. Calea Școlii

10.1 Situația existentă

Segmente incluse în Zona I

Zona I	1. str. Ștefan cel Mare și Sfint- de la podul peste riul Răut până la intersecție cu str. Alexandr Pușkin.
Zona I	2. str. Doctor Eugen Iuhimovschi- de la str. Ștefan cel Mare și Sfint 600 de m.
Zona I	3. str. Nicolae Iorga - de la str. Ștefan cel Mare și Sfint până la intersecție cu str. Vasile Lupu.
Zona I	4. str. Mihai Viteazul - de la str. Ștefan cel Mare și Sfint până la piața Vasile Alecsandri
Zona I	5. piața Vasile Alecsandri.
Zona I	6. str. Independenței- de la str. Mihai Viteazul până la str. Alexandr Pușkin.
Zona I	7. str. Păcii - de la str. Mihai Viteazul până la str. Feodor Dostoievski

Zona centrală cu valențe urbanistice ridicate

Zona I	6. str. Independenței- de la str. Mihai Viteazul până la str. Alexandr Pușkin.
Zona I	7. str. Păcii - de la str. Mihai Viteazul până la str. Feodor Dostoievski.
Zona I	8. str. Moscova - de la str. Feodor Dostoievski până la str. Alexandr Pușkin.
Zona I	9. str. Alexandr Pușkin - de la str. Moscova până la str. Mihail Sadoveanu.
Zona I	10. str. Alexandr Pușkin - de la str. Mihail Sadoveanu până la str. Ștefan cel Mare și Sfint.

Fig. 2. Excerpte documentare privind încadrarea funcțională a străzii A. Pușkin și includerea segmentelor sale centrale în Zona I.

Sursa figurii: prelucrări de lucru pe baza documentației urbanistice publice a Primăriei mun. Bălți [1].

3. ROLUL ISTORIC AL STRĂZII ȘI EVOLUȚIA SA ÎN CADRUL CENTRULUI URBAN

Istoria străzii A. Pușkin trebuie citită în raport cu procesul de modernizare a Bălțiului

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCTIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

din primele decenii ale secolului al XX-lea. În perioada interbelică, orașul s-a afirmat ca principal centru urban al nordului Basarabiei, iar administrația, învățământul, locuirea urbană și serviciile au început să se concentreze tot mai mult în aria centrală. În acest context, străzile care astăzi formează nucleul reprezentativ al municipiului au devenit suportul unor investiții importante: licee, sedii administrative, case de raport, locuințe urbane și instituții culturale. Strada A. Pușkin este una dintre arterele care au absorbit această modernizare, ceea ce explică prezența pe traseul ei a unui număr remarcabil de obiective patrimoniale [1][5].

Harta documentară a Bălțiului și împrejurimilor din 1938 este relevantă pentru înțelegerea acestei transformări. Ea arată poziția strategică a orașului în raport cu infrastructura regională și cu valea Răutului și sugerează deja rolul de centru polarizator al Bălțiului în nordul Basarabiei. În anii în care au fost ridicate sau consolidate edificiile de pe A. Pușkin, orașul nu mai era o localitate periferică, ci o capitală regională în curs de modernizare, cu o elită administrativă, profesorală și profesională capabilă să susțină o arhitectură reprezentativă [6].

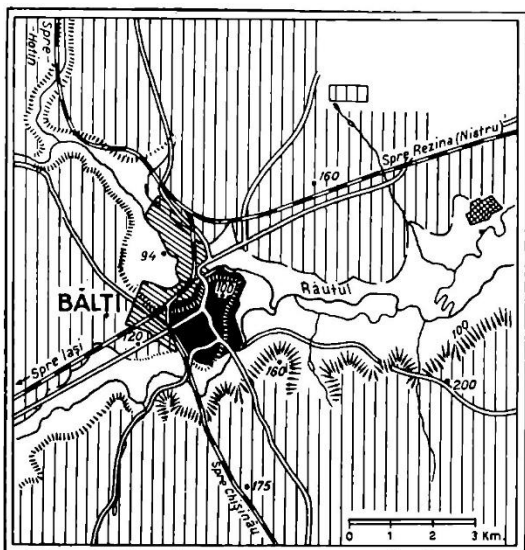

Fig. 3. Harta Bălțiului și împrejurimilor (1938).

Sursa: Enciclopedia României (1938), prin fișier documentar public [6].

Fig. 4. Strada A. Pușkin – perspectivă actuală.

Sursa: material iconografic documentar public consultat online.

4. INVENTARUL OBIECTIVELOR PATRIMONIALE ANALIZATE

Pe baza registrelor oficiale, ansamblul minim de repere care justifică importanța patrimonială a străzii A. Pușkin include: (1) Complexul de clădiri al Universității „Alecu

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCTIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

Russo”; (2) casa de pe str. A. Pușkin nr. 17; (3) casa de pe str. A. Pușkin nr. 31, actualmente sediul comunității ucrainene „Zapovit”; (4) bustul lui Taras Șevcenko de pe str. A. Pușkin nr. 33. Împreună, aceste obiective acoperă trei registre distincte: patrimoniul educațional și instituțional, patrimoniul arhitecturii civile de locuit și patrimoniul memorial-artistic [2][3].

Obiectiv	Adresă	Datare	Categorie	Statut
Complexul de clădiri ale Universității „Alecu Russo”	str. Independenței / str. A. Pușkin 36–38	1934–1938	istoric, arhitectură, artă	național
Casă de locuit	str. A. Pușkin 17	1927	arhitectură	național
Casă de raport / sediul „Zapovit”	str. A. Pușkin 31	1928	arhitectură	local
Bustul lui Taras Șevcenko	str. A. Pușkin 33	2002	artă	local

Tabel realizat pe baza registrelor oficiale ale monumentelor din municipiul Bălți [2][3].

Registru: str. A. Pușkin nr. 17

Domnului”	sec. XX	
ălți, str. Victoriei	Parcul Victoriei	sec. XX
ălți, str. A. Pușkin, 17	Casă de locuit	1927
ălți, str. Decebal, 2/A	Casă de raport	1956

Registru: str. A. Pușkin nr. 31

Monumentul lui V.I. Lenin	Bălți, str. Paclii, 8 /	1980
9 Casa de raport (actualmente Sediul societății ucrainene „Zapovit”)	Bălți, str. A. Pușkin, 31	1928
10 Casa de raport		

Registru: bustul lui Taras Șevcenko

căzuți în Afganistan	Bălți, bul. M. Eminescu, 8	1999
20 Bustul lui Taras Șevcenko	Bălți, str. A. Pușkin, 33	2002
21 Complexul „Aleca		

Registru: Complexul Universității „Alecu Russo”

str. Independenței nr.36-	Complexul de clădiri ale Universității Pedagogice „Alecu Russo”, alcătuit din clădirile fostelor licee “Ion Creangă” (teoretic de băieți), “Domnița Ileana” (teoretic de fete) și industrial. Busturile monumentale ale lui B.Glavan și A. Russo	1934-1938	Ist. Arhit. Artă	N
str. Ștefan cel Mare nr.60	Edificiul pentru funcții cultural-sociale	încep. sec. XX	Ist. Arhit.	N

Fig. 5. Placă documentară: excerpte din registrele oficiale pentru obiectivele analizate.

Sursa figurii: prelucrări de lucru pe baza registrelor oficiale publicate de autoritățile municipale și naționale [2][3].

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCTIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

5. COMPLEXUL DE CLĂDIRI AL UNIVERSITĂȚII „ALECU RUSSO”

5.1. Poziție în ansamblul străzii și statut patrimonial

Complexul de clădiri al Universității „Alec Russo” reprezintă punctul de maximă densitate simbolică al zonei. În registrul oficial el este înscris ca monument de importanță națională, datat 1934–1938, cuprinzând clădirile fostelor licee „Ion Creangă”, „Domnița Ileana” și industrial, precum și busturile monumentale ale lui B. Glavan și A. Russo. Importanța ansamblului derivă nu numai din valoarea fiecărei clădiri în parte, ci și din caracterul său de compoziție urbană completă: corpuri de studii, curte, vegetație, spații de reprezentare, bibliotecă și monumente de for public [1][2][8].

Deși adresa administrativă este asociată și cu str. Independenței, memoria urbană a ansamblului este legată în mod direct de strada A. Pușkin, care asigură una dintre imaginile sale cele mai recognoscibile. În această porțiune, strada capătă un profil aproape ceremonial: frontul universitar, aliniamentul arborilor și trotuarul larg conturează una dintre cele mai reprezentative secvențe urbane din Bălți. Din perspectiva imaginii orașului, aceasta este una dintre puținele zone în care patrimoniul interbelic continuă să structureze clar spațiul public [1][5][8].

5.2. Valoarea istorică și rolul educațional

Valoarea istorică a complexului este dublă. Pe de o parte, el aparține programului de investiții școlare și de reprezentare al Bălțului interbelic; pe de altă parte, după 1945, devine nucleul unuia dintre cele mai importante centre universitare ale Republicii Moldova. Raportul anual al Universității de Stat „Alec Russo” reamintește că instituția își are începuturile în 1945, când la Bălți a fost întemeiat Institutul Învățătoresc, iar primele corpuri universitare au funcționat în clădirile liceelor existente. În acest fel, ansamblul de pe A. Pușkin / Independenței conservă, în aceeași materie construită, două epoci distincte ale istoriei educației: epoca liceelor interbelice și epoca instituționalizării învățământului superior postbelic [8].

5.3. Valoarea arhitecturală și stilistică

Din punct de vedere arhitectural, complexul este esențial pentru înțelegerea modernismului românesc interbelic din Bălți. Studiile dedicate arhitectei Etti-Rosa Spirer – prima femeie arhitectă a Basarabiei – arată că aceasta a lucrat la Bălți și a contribuit decisiv la configurarea imaginii moderne a orașului. Ansamblul liceelor de aici ilustrează tocmai această orientare: compoziții clare, volume riguroase, accente verticale, elemente curbe și o expresie sobră, dar reprezentativă. În cazul fostului Liceu de fete „Domnița Ileana”, fotografie de epocă din 1937 surprinde explicit caracterul modern al edificiului și ambiția sa urbană. În acest sens, complexul universitar actual nu este doar un loc al memoriei academice, ci și una dintre cele mai consistente mărturii ale modernității arhitecturale bălțene [5][7].

Fig. 6. Liceul de fete „Domnița Ileana” în construcție, 1937.

Fig. 7. Corp universitar actual – imagine reprezentativă a ansamblului „Alecu Russo”.

Sursa: fișier documentar public indicat de Wikimedia Commons / documentare de epocă [7].

Sursa: material iconografic documentar public consultat online.

str. Independenței nr.36-	Complexul de clădiri ale <u>Universității Pedagogice „Alecu Russo”</u> , alcătuit din clădirile fostelor licee “Ion Creangă” (teoretic de băieți), “Domnița Ileana” (teoretic de fete) și industrial. Busturile monumentale ale lui B.Glavan și A.Russo	1934-1938	Ist. Arhit. Artă	N
str. Ștefan cel Mare nr.60	Edificiul pentru funcții cultural-sociale	încep. sec. XX	Ist. Arhit.	N

Fig. 8. Excerpt din registrul monumentelor pentru Complexul de clădiri al Universității „Alecu Russo”.

Sursa: registrul oficial al monumentelor ocrotite de stat / documentația urbanistică municipală [1][2].

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCTIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

6. CASA DE PE STR. A. PUȘKIN NR. 17

Imobilul de la nr. 17 este înscris oficial ca „casă de locuit”, datată în 1927, și are statut de monument de arhitectură de importanță națională. Chiar dacă documentele publice consultate nu oferă o fișă descriptivă amplă, statutul său de protecție confirmă valoarea lui în ansamblul patrimoniului civil bălțean. Importanța clădirii nu rezidă neapărat în monumentalitate, ci în capacitatea ei de a conserva scara și expresia locuirii urbane interbelice [1][2].

Astfel de clădiri sunt esențiale pentru citirea corectă a centrului istoric. Ele dau ritm frontului stradal, conservă o relație umană între trotuar și parcelă și fixează memoria unei etape în care arhitectura de locuit participa direct la prestigiul orașului. În cazul străzii A. Pușkin, casa de la nr. 17 funcționează ca element de continuitate: ea leagă zona instituțională a universității de țesutul rezidențial și de alte repere patrimoniale, contribuind la coerența istorică a străzii ca întreg [1][2].

ălți, str. E.I. OVIDI, 2/A	Domnului”	sec. XX
ălți, str. Victoriei	Parcul Victoriei	sec. XX
ălți, str. A. Pușkin, 17	Casă de locuit	1927
ălți, str. Decebal, 2/A	Casă de raport	1956

Fig. 9. Excerpt registru: casa de pe str. A. Pușkin nr. 17.

Sursa: registrul monumentelor ocrotite de stat pentru municipiul Bălți [2].

7. CASA DE PE STR. A. PUȘKIN NR. 31 ȘI BUSTUL LUI TARAS ȘEVČENKO

7.1. Casa de la nr. 31 – patrimoniu arhitectural și memorie comunitară

Imobilul de la nr. 31 apare în registrul monumentelor de importanță locală drept „casă de raport (actualmente sediul societății ucrainene «Zapovit»)”, datată în 1928. Formula oficială este deosebit de importantă, deoarece surprinde în chiar denumirea monumentului dubla sa valoare: pe de o parte, clădire de locuire urbană / casă de raport din perioada interbelică; pe de altă parte, sediu al unei organizații culturale ucrainene, adică loc al unei memorii comunitare active. Cazul nr. 31 demonstrează că un monument nu este important numai prin vechime, ci și prin capacitatea sa de a rămâne relevant în viața socială a orașului [3][4].

Prin această continuitate funcțională, casa de la nr. 31 participă la definirea unuia dintre cele mai pregnante subansambluri identitare ale străzii A. Pușkin. Ea nu există izolat, ci în relație directă cu bustul lui Taras Șevčenko și cu scuarul dedicat acestuia. Împreună, edificiul și monumentul creează un nucleu urban în care arhitectura și simbolul se completează reciproc: casa oferă suport comunitar și instituțional, iar bustul dă expresie publică și reprezentativă aceleiași memorii culturale [3][4].

7.2. Bustul lui Taras Șevčenko și scuarul memorial

Bustul lui Taras Șevčenko, amplasat la nr. 33 și datat în 2002, este clasat oficial la

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCTIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

categoria monumente de artă de importanță locală. El are o greutate urbană care depășește datarea relativ recentă. Spre deosebire de monumentele strict decorative, bustul funcționează aici ca un pivot al vieții publice și comemorative. Dispozițiile emise de Primăria municipiului Bălți pentru activități desfășurate în scuarul Taras Șevcenko arată că locul este activat periodic pentru ceremonii, întâlniri și manifestări cu profil cultural și civic. În felul acesta, strada A. Pușkin dobândește o importantă dimensiune interculturală și de solidaritate comunitară [3][4].

9	Monumentul lui V.I. Lenin	Bălți, str. Pașii, 8 /	1980
	Casa de raport (actualmente Sediul societății ucrainene „Zapovit”)	Bălți, str. A. Pușkin, 31	1928
10	Casa Toffi		

Fig. 10. Excerpt registru: casa de la nr. 31 – sediul «Zapovit».

20	căzuți în Afganistan	Bălți, bul. M. Eminescu, 8	1999
	Bustul lui Taras Șevcenko	Bălți, str. A. Pușkin, 33	2002
21	Complexul „Aleea		

Fig. 11. Excerpt registru: bustul lui Taras Șevcenko.

Sursa: registrul monumentelor de importanță locală din municipiul Bălți [3].

Sursa: registrul monumentelor de importanță locală din municipiul Bălți [3].

Fig. 12. Bustul lui Taras Șevcenko și scuarul aferent – imagine documentară.

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCTIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

Sursa imaginii: material iconografic documentar public consultat online; utilizat cu scop de documentare.

8. STRADA A. PUȘKIN CA TRASEU PATRIMONIAL ȘI CORIDOR IDENTITAR

Privite împreună, obiectivele analizate demonstrează că strada A. Pușkin reprezintă una dintre acele situații urbane în care valoarea de ansamblu este mai mare decât suma valorilor individuale. Universitatea concentrează patrimoniul educațional și prestigiul intelectual; casa de la nr. 17 conservă scara domestică și continuitatea locuirii urbane; casa de la nr. 31 și bustul lui Taras Șevcenko dau expresie prezenței și memoriei comunității ucrainene. De-a lungul unei singure axe se întâlnesc, așadar, memoria învățământului, memoria locuirii și memoria comunitară [1][2][3][4][8].

Această acumulare de semnificații justifică tratarea străzii ca traseu patrimonial distinct. În practică, o astfel de abordare înseamnă că orice intervenție urbană – reparații de carosabil, refaceri de trotuar, mobilier urban, iluminat, semnalistică, tratament vegetal sau reabilitare de fațadă – ar trebui gândită nu punctual, ci ca parte a unui proiect coerent de protejare și punere în valoare. Strada A. Pușkin are toate premisele pentru a fi citită și amenajată ca „coridor identitar” al Bălțiului, în care patrimoniul educațional, memoria comunitară și calitatea spațiului public să fie percepute unitar [1][5].

Observație metodologică: în cazul străzilor istorice, importanța urbanistică nu rezultă doar din valoarea arhitecturală a clădirilor clasate, ci și din relațiile dintre ele, din ordinea fronturilor, din aliniamentul vegetal și din permanența funcțiilor publice. Strada A. Pușkin este valoroasă tocmai pentru că aceste relații sunt încă lizibile.

9. NOTĂ CONTEXTUALĂ PRIVIND ISTORICUL ȘCOLII PRIMARE „MIHAI EMINESCU” (STR. VOLUNTARILOR)

Deși nu se află pe strada A. Pușkin, corpul utilizat astăzi pentru Școala Primară „Mihai Eminescu” de pe str. Voluntarilor este relevant pentru acest memoriu din două motive. În primul rând, el aparține aceleiași istorii urbane a Bălțiului educațional și social din secolul al XX-lea. În al doilea rând, prin solicitarea expresă de includere în prezentul document, clădirea devine un reper contextual util pentru înțelegerea modului în care infrastructura socială și educațională s-a format în relație cu marea industrie locală și cu politicile de asistență socială pentru muncitori.

Potrivit informațiilor locale furnizate de beneficiar și memoriei instituționale vehiculate la nivel local, corpul de pe str. Voluntarilor ar fi funcționat, într-o etapă anterioară, ca grădiniță destinată copiilor angajaților de la fabrica / întreprinderea „Răut”, iar ulterior a fost adaptat pentru funcțiuni școlare, devenind corp pentru învățământul primar. În lipsa unei confirmări arhivistice publicate online, această informație trebuie tratată cu prudență ca tradiție locală credibilă, dar încă necoroborată documentar în mod deplin. Totuși, ipoteza este plauzibilă în contextul Bălțiului industrial, deoarece documentele publice recente arată rolul major pe care PI / SA „Răut” l-a avut în economia locală și în organizarea unor servicii urbane de sprijin [9].

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCTIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

Din perspectivă istorico-arhitecturală, chiar și această memorie instituțională este importantă. Ea indică trecerea clădirii prin cel puțin două regimuri funcționale: unul preșcolar / de protecție socială, legat de mediul industrial, și unul școlar, legat de rețeaua actuală de educație. O asemenea continuitate a funcțiunii educaționale conferă corpului o valoare de memorie locală, independent de lipsa unui statut de monument. Fotografiiile anexate arată un ansamblu fragmentat în volume și corpuri, cu expresie funcțională și transformări succesive, ceea ce este compatibil cu o istorie de adaptare și extindere etapizată. Pentru o reconstituire completă ar fi necesară consultarea arhivei întreprinderii „Răut”, a dosarelor cadastrale și a arhivei fostelor instituții preșcolare sau școlare care au utilizat acest corp.

Fig. 13. Corpul Școlii Primare „Mihai Eminescu” de pe str. Voluntarilor – planșă de imagini actuale anexate.

Sursa imaginilor: material fotografic anexat pentru documentare. Istoricul de etapă preșcolară / grădiniță pentru lucrătorii de la «Răut» necesită verificare arhivistică suplimentară.

10. CONCLUZII

Strada A. Pușkin din municipiul Bălți are o importanță istorico-arhitecturală și urbanistică majoră, justificată de trei categorii de argumente. Primul este argumentul urbanistic: strada se află în zona centrală valorizată a orașului și leagă unele dintre cele mai reprezentative segmente ale nucleului urban. Al doilea este argumentul patrimonial:

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCTIA CU NR. CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR. ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

pe traseul ei sau în imediata ei vecinătate se află monumente de importanță națională și locală, aparținând atât arhitecturii civile, cât și artei monumentale. Al treilea este argumentul memorial și identitar: strada concentrează repere academice, locuire interbelică și expresia simbolică a unei comunități etnoculturale active [1][2][3][4][8].

În consecință, strada A. Pușkin trebuie tratată în documentele și intervențiile viitoare ca un traseu patrimonial unitar. Se recomandă: păstrarea și valorizarea fronturilor istorice; introducerea unei semnaltistici patrimoniale coerente; integrarea în viitoare proiecte urbane a unui circuit de interpretare a patrimoniului; conservarea raportului dintre clădirile istorice și aliniamentul vegetal; respectarea caracterului zonei în intervențiile asupra trotuarelor, mobilierului urban și iluminatului. În același timp, pentru corpul Școlii Primare „Mihai Eminescu” de pe str. Voluntarilor se recomandă cercetare arhivistică suplimentară în vederea documentării istoricului său de fostă grădiniță asociată lucrătorilor de la „Răut”, astfel încât memoria locală să poată fi consolidată prin dovezi istorice verificabile.

11. BIBLIOGRAFIE ȘI ICONOGRAFIE

- [1] Primăria municipiului Bălți, „Actualizarea Planului Urbanistic General al municipiului Bălți – Volumul II. Memoriu general”, PDF public, consultat online.
- [2] Primăria municipiului Bălți, „Monumentele Republicii Moldova ocrotite de stat” / lista pentru municipiul Bălți, PDF public, consultat online.
- [3] Consiliul municipal Bălți, „Registrul monumentelor de importanță locală”, Decizia nr. 9/8 din 18.12.2024, PDF public.
- [4] Primăria municipiului Bălți, Dispoziția nr. 191 din 15.06.2022 privind activități organizate în scuarul Taras Șevcenko, PDF public.
- [5] Miron, Marina; Miron, Viorel, „Itinerar urban. Bălțiul interbelic: oameni, cultură, arhitectură”, studiu / material academic publicat online.
- [6] „1938 map of Balti and surroundings”, imagine documentară atribuită Enciclopedia României (1938), prin Wikimedia Commons.
- [7] „Liceul Domnița Ileana din Bălți.JPG”, fișier documentar public privind imaginea de epocă a liceului de fete „Domnița Ileana”, prin Wikimedia Commons.
- [8] Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, raport anual / documente instituționale publice privind istoricul universității.
- [9] Primăria municipiului Bălți, Strategia de dezvoltare social-economică – referințe privind rolul întreprinderii „Răut” în economia locală.
- [10] Surse locale și informații instituționale comunicate de beneficiar privind corpul Școlii Primare „Mihai Eminescu” de pe str. Voluntarilor; informație ce necesită confirmare arhivistică.
- [11] Material iconografic documentar public consultat online; imagini utilizate exclusiv cu scop ilustrativ și de analiză.

Proiectant

Data:
.../.../2026

Arh. Ceșan Gheorghe, Arh. Ceșan Anatolie
(numele, funcția și semnătura persoanei autorizate)
L.S.

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI
PUBLICE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONSTRUCTIA CU NR.
CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR.
ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121

PS: Memoriu Istorico-
Arhitectural Pagina 14/15

05/12-2025

TERMOIZOLAREA FAȚADELOR CLĂDIRII BLOCULUI CLASELOR PRIMARE A INSTITUȚIEI
PUBLICHE LICEUL TEORETIC „MIHAI EMINESCU” PE TERENUL/ CONȘTRUCȚIA CU NR.
CADASTRAL 0300305.198 SITUATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA, MUN. BĂLȚI, STR.
ALEXANDR PUȘKIN, 26, MD-3121